

inde extraordinaria laicorum potestas, vt nos Traditio docet.

Ad tertiumdecimum dicendum: euanescere argumenti vim, vbi Canonis sensus aperitur. Eum sic doctissimus Albaspinus exponit dicens, non requirere Synodum Eliberitanam baptismalem iustitiam et monogamiam in eo qui Baptismum collaturus est, nisi vbi alii laici sunt, qui aut bigamia, aut ex poenitentia publica irregularitatem contraxerint.

Quartodecimo hoc modo occurrimus: auctor Constitutionum Apostolicarum loquitur de Baptismo solemnii et extra necessitatem; nam perstringit laicos, qui exemplo Coré munera Sacerdotalia vsurpabant. Basilius autem, alias in Rebaptizantium errore detentus, haec in eadem Epistola profert: Quod oportet consuetudine vti, et sequi Patres, qui quae ad nos pertinent, prouiderunt: Augustinus denique dubius non est in memorato loco: ea enim verba quae obilci poterant, *nescis, an pie quisquam dixerit*, cet. hunc reddunt sensum; non nisi impie affirmari cet., vt cuique Augustinum perpendenti innotescer.

Quintumdecimum sic soluitur: Tertullianus aperte mulieribus potestatem baptizandi, etiam in necessitate denegauit eo in loco, quam viris laicis largitur; homo austerus, et mulieribus parum propitius, vt ait Serrius. (40) Haud improbamus tamen illorum Theologorum benignam interpretationem, qui de solemnii Baptismo eum loquutum volunt; quod turpe sane mulieribus concedere foret. Epiphanius certe de illis loquitur foeminis, quae apud Peperianos, Cataphrigas, Colliridianos Episcopi erant ac Presbyteri. Neque alia Chrysostomi mens fuit, triumphum Bernicis, et Prodocis celebrationi mysteriorum solemnique sacrificio, personante oratione comparantis. Ad Canonem vero Synodi iv. Carthaginensis responder S. Thomas (41) vetari ibi mulieribus ministerium publici solemnisque Baptismi: id enim sonant ea Canonis verba *in conuentum Ecclesiae*.

(40) Praelect. xvii. de Sacram. (41) III. Part. q. lxxvii. art. 4. ad 1.

CAPVT VIII.

De Baptismatis subiecto agit, et de Cathecumenatu nonnulla tradit.

Infantes sunt Baptismatis capaces.

Non tamen baptizari possunt in vtero matris existentes.

Neque ordinarie loquendo filii infidelium baptizari debent inuitis parentibus.

Euincitur prima propositio ex Scripturis. Ioan. iiii. praescriptum indefinite ac vniuersim legimus Baptismum, ne a regno Dei quis excluderetur, verbis illis: »nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum coelorum:« at infantes capaces regni coelorum sunt ex illo Christi Domini Lucae xviii: »sinite paruulos venire ad me; talium est enim regnum coelorum:« ergo. Sunt in Scripturis huius generis plurima.

Euincitur praeterea, et quidem apertius, ex Traditione. Cyprianus expresse probat (1) infantes esse capaces Baptismi. Augustinus docet (2) consuetudinem baptizandi infantes ex Apostolica Traditione descendere: ait enim: »nec omnino credenda, nisi Apostolica esset Traditio.« Et aduersus Pelagianos eam vrgens, scribit: (3) hoc Ecclesia semper habuit, semper tenuit: hoc a maiorum fide percepit: hoc vsque in finem perseueranter custodit. « Habent similia alii Patres.

Euincitur quoque ex definitionibus Ecclesiae: nam Concilium plenarium Africae Carthagine celebratum an. 418. hunc protulit Canonem: »placuit, vt quicumque paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lauacro regenerationis expieret, anathema sit.« Et Concilium Tridentinum de Baptismo loquens, definit: (4) »Si quis dixerit, paruulos eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo in-

Oo 2

» ter

(1) In Epist. ad Fidum.

(3) Serm. de verb. Ap. nunc cclxxiii

(2) Lib. x. de Gen. cap. 23.

(4) Sess. 7. Can. 13.

inter fideles computandos non esse; ac propterea eos, quum ad annos discretionis peruenerint esse rebaptizandos; aut praestare omniterere eorum Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola Fide Ecclesiae, anathema sit. «

Postremo euincitur ex rationibus Theologiae. Hanc profert S. Thomas: (5) «sicut nullus, inquit, status mundi fuit in quo esset humano generi praecclusa via salutis; ita nulla aetas hominis vnus est, in qua via salutis praeccludatur: vnde quum in pueris sit peccatum originale, per quod a consequutione aeternae salutis impediuntur; oportet, quod eis adhiberi possit aliquod remedium ad remouendum praedictum impedimentum: hoc autem est Baptismus. « Adeo est haec ratio efficax et vrgens, vt S. Carolus Borromaeus excommunicationis poena mulctandos sensuerit, «qui natum infantem ante nonum diem ad suscipiendum Baptismum deferendum non curant. « (6) Profert haec aliam Cyprianus: (7) quod nempe omnes, siue infantes, siue maiores natu, eandem diuini muneris aequalitatem habere possint. Alias omittimus.

Secundam propositionem haec demonstrant. Primum: Baptismus est ex natura sua spiritalis regeneratio et secunda natiuitas, ex illo Ioannis iii. «oportet vos denuo nasci, « cet. Et, «nisi quis renatus fuerit ex aqua, « cet.: at repugnat regenerari eum, et secundo nasci, qui nondum est natus: puer igitur nondum natus, sed materno in utero omnino et ex integro inclusus, baptizari non potest.

Secundum: Augustinus haec scribit: (8) «nemo nascitur nisi operante concupiscentia carnali, quae tracta est ex primo homine, «qui est Adam; et nemo renascitur nisi operante gratia spiritali, quae data est per secundum hominem, qui est Christus. Nec renasci quisquam potest antequam natus. « Et Isidorus: (9) «qui natus, inquit, adhuc secundum carnem non est, renasci secundum Christum non potest: neque enim dici regeneratio in eo poterit, quam generatio non praecessit.

Tertium: S. Thomas sic loquitur: (10) «Baptismus est quaedam regeneratio spiritalis: ergo prius homo carnali et animali natiuitate nasci debet, quam baptizetur. « Et Magister Sententiarum: (11) «il-

(5) In iv. dist. 5. q. 3. art. 1. q. 1.

(6) In Conc. 1. Mediolan.

(7) In Epist. ad Fidum.

(8) In Epist. lv. ad Dard.

(9) Lib. 2. Originum.

(10) In 4. Sentent. dist. 6. q. 1. art. 1.

(11) In eadem Dist.

«illud, ait, etiam ignorandum non est, quod in materno utero nullus baptizari potest. «

Quartum e ratione ductum est huiusmodi: inter Ecclesiae membra adscisci, quod per Baptismum fit, eorum dumtaxat est qui in lucem prodierunt, qui ceterorum hominum consortio fruuntur, qui in coetum visibilis Ecclesiae possunt coadunari: atqui nihil horum conuenire potest infantibus nulla sui ex parte ex utero matris egressis: ergo. Vnde Ecclesiae ea lex lata est: «qui in maternis uteris sunt, baptizari non possunt: quia qui natus adhuc secundum carnem non est, regenerari secundum Christum non potest. « (12)

Tertiam propositionem vt expeditius demonstremus, principio animaduertendum venit, loqui eam de pueris infidelium, qui ciuilitate tantum ac politice Principibus Christianis subiiciuntur; propterea adhibita consulto fuit expressio illa *ordinarie loquendo*. Demonstratur autem sic: numquam Hebraei subiectas sibi nationes ciuili dumtaxat politia, vel facta sibi a Domino permissione, vel recepta consuetudine circumciderunt, si aut pro se, aut pro paruulis repugnauerunt adulti: Atqui idem de Baptismo et de Circumcisione videtur adserendum; maxime dum contra Scotum disputamus, qui eam institutam vult ad originale peccatum delendum: ergo.

Deinde: neque Christus Dominus praecipit Apostolis suis vt aliquem inuitum baptizarent; sed iussit vt praedicarent Euangelium, et credentes baptizarent: ergo.

Praeterea: licitum non est agere contra Ecclesiae consuetudinem: at filios infidelium ante rationis vsum, inuitis parentibus, baptizare contra Ecclesiae consuetudinem est: ait nempe S. Thomas: (13) «hoc autem Ecclesiae vsus numquam habuit, quod Iudaeorum filii inuitis parentibus baptizarentur cet.: ergo. Valer et hoc argumentum pro filiis aliorum infidelium non baptizatorum.

Ad haec: filii eiusmodi, vel sic parentibus inuitis baptizantur, vt a cura parentum per vim arceantur: vel vt sub illorum subiectione relinquantur? Primum iniurium parentibus esset, quorum curae naturale ius filios commisit, quamdiu sibi prouidere non possunt: Secundum iniurium Baptismo et religioni Christi foret; quum impossibile moraliter sit pueros sic baptizatos sub parentum cura in Fide Catholica educari: quin potius possibile maxime videatur a Fide suscep-

(12) Can. *Qui in maternis*; dist. 1v. de Consecrat.

(13) Sec. Secund. q. x. art. 12.

cepta deuolare: ergo. Adducit hanc rationem S. Thomas. (14)

Excipiendi tamen sunt infantes morti proximi: quippe eo in casu nulla Sacramento fit iniuria, ac consulitur aeternae illorum saluti, et mors potius quam minister illos a potestate parentum eripit. Excipiendi quoque erunt infantes, ac baptizari poterunt, si alter parentum consentiat, etiam alio repugnante: nam consentit, qui ius naturale in puerum habet, atque praeualeat oportet consensus, qui in religionis fauorem, et pueri utilitatem cedit. Excipiendi insuper, qui siue iure, siue iniuria, a parentum custodia et praesentia dissiti sint, vt omnino patriae potestatis cesset vsus: ex. gr. si a Piratis capiantur Turcarum triremes, ad nostraque trahantur littora. Demum si etiam inuitis parentibus baptizati sint, debent ab illis separari.

CAPVT IX.

Qui fuerint Haeretici Poedobaptismum negantes refertur: Qui etiam Catholici de cetero nobis contrarii. Omnium argumentis occurritur.

Poedobaptismum, seu paruulorum Baptisma nonnulli ex antiquis, et recentioribus Haeticis negarunt. Waldensibus siquidem irritum nullumque visum fuisse testatur Ermengardus. (1) Illud quoque irritum censuit Enricus, Petri Brui Haeretici successor, vt scribit Bernardus. (2) Eidem errori patrocinati sunt Anabaptistae et Sociniani, vt refert Bellarminus. Atque ex Anabaptistis Balthasar Pacimontanus ille est, qui veterem crambem recoxit, pestifero per Germaniam vulgato libello, vt paruulos nondum rationis vsum expertos sacro lauacro initiari non posse demonstraret. Quem insuper errorem, sin minus aperto Marte, saltem oblique refouit Desiderium Erasmus, (3) et nostrum Ioannem Ludouicum Viues, (4) Serrius pronuntiat. (5) Sed paci tanti viri dixerim: licet Viues in historia temporum errauerit, atque consuetudinem differendi Baptismatis vniuersalem et perantiquam crederit: minime tamen negauit licite et valide paruulos baptizari. Quod si error id dicere in Vive nostro fuit; et extrahit Fidis in Africa

(14) Vbi supra.

(1) Cap. XII. Opusc. cont. Wald.

(2) Epist. ccc.

(3) In Praef. Paraphr. in Matth.

(4) In Annot. in cap. xxvii. lib.

I. de Ciuitate Dei.

(5) Praelect. xviii. de Sacram.

ca Episcopus, subdubitans an ante octauam a natiuitate diem infantes baptizare liceret: errauit Tertullianus, qui differri infantium Baptisma vsque ad vsum rationis voluit: errauit et Gregorius Nazianzenus, optans vt ante triennium paruuli Baptismo non offerrentur, nisi mortis periculum immineret.

De puero insuper in matris vtero omnino concliso Baptismate initiando impie Iulianus Pelagianus dixit, baptizari eum posse eo ipso Baptismate, quo illius tingeretur mater; quem data opera Augustinus refellit: (6) ea maxime ratione, quod quum matre abluta, nullatenus puer abluatur, vt ad rationem Baptismi requiritur: licet matre pro Christo moriente ille moriatur, Martyrque Christi euadat. Theologi vero recentiores complures, cum quibus tantum certamen intum voluimus, et illud putant, posse nempe puerum sic clausum proprio Baptismate initiari, vere abluui, et in Christo regenerari. Quam sententiam a Ludouico Scilderio (7) et a Gregorio Gobatio (8) praeformatum, Ioannes Clericatus nouam in lucem induxit (9) et Recentiores aliqui amplexati sunt. Quid autem Caietanus? Portentosum illud commentum induxit pro pueris illis periclitantibus: nempe impendendam illis benedictionem in Trinitatis inuocatione esse, spe concepta huiusmodi Baptisma in voto et Fide parentum acceptum iri. Commentum quidem ab omnibus postea refutatam, atque in Concilio Tridentino ad examen vocatum; (10) tamen nulla censura a Patribus praescriptum fuerit, vno Seripando Augustinensium Generali Praeposito defendente, ceteris in damnationis sententiam conspirantibus. Quod tamen sequitis temporibus ex eiusdem Caietani in S. Thomam Commentariis expunctum est (11) iussu S. Pii V.: quin illud posthac amplecti et instaurare tentauerit nemo vobis Theologorum, si Thomam Campanellam, et Ioannem Caramuelem, duos scilicet illos portentosarum opinionum Magistros, excipiamus. Adeo infelicitur haec Caietano cessit alea: hos tantum sequaces et adstipulatores nactus est.

De cetero, paruulos iamiam natos, a Iudaeis vel Paganis progenitos, dominio parentum vi sublato, Scotus Subtilis Doctor vult tingendos esse: (12) quae sententia probabilius Guillelmo Estio visa est.

(6) Lib. xi. cap. 5.

(7) Lib. de princip. Conscientiae,

tract. vi. cap. 2.

(8) Tract. II. de Bapt. sect. 2.

(9) Decis. xxix. de Bapt.

(10) Sess. vii.

(11) Ad art. 2. et xi. q. 68. tert.

(12) In 4. Dist. 4. 9.

est. (13) In hunc modum de erroribus Haeticorum atque Catholicorum opinionibus dicere placuit. Ad expendenda itaque eorum omnium argumenta accedamus.

Haec Haeretici aduersus primam propositionem opponunt. Primum : Iure diuino doctrina Baptismo praesupponitur : legitur enim Matth. xxviii : » docete omnes gentes , baptizantes eos, « cet. Praeterea sine Fide Baptismus non prodest ex illo : » qui crediderit , et baptizatus fuerit , saluus erit ; qui vero non crediderit , condemnabitur : « atqui paruuli nec doctrinae , nec Fidei capaces sunt : ergo. Idem argumentum ex poenitentia duci potest : quandoquidem Actor. xv. dicitur : » poenitentiam agite , et baptizetur vnusquisque vestrum, « cet.

Secundum : Tertullianus Baptismum paruulorum improbat atque suadet , vt ad illum recipiendum expectetur adolescentia. (14) Ait siquidem : » itaque pro cuiusque personae conditione aut dispositione , » etiam aetate , cunctatio Baptismi vtilior est . . . . Veniant ergo dum » adolescunt , veniant dum discunt , dum quo veniant docentur ; fiant » Christiani , quum Christum nosse potuerint . Quid festinet innocens » aetas ad remissionem peccatorum ? Hieronymus quoque scribit : (15) » non potest fieri , vt corpus Baptismi recipiat Sacramentum , nisi » ante anima Fidei receperit veritatem . « Gregorius item Nazianzenus sic loquitur : (16) » de reliquis ita sentio , vt triennio expectato , aut aliquanto breuioris , vel longioris temporis spatio . . . . » demum per magnum perfectionis Sacramentum , et animas et corpora » sanctificent : « ergo ex Patrum sententia infantes subiectum Baptismi non sunt .

Tertium : et ratio quoque id suadet : nam primo , in eo qui baptizatur requiritur intentio suscipiendi Sacramentum ; quam certe paruuli habere non possunt. Deinde : iniquum videtur insciis et ratione destitutis paruulis per Baptisma iugum imponere , quod quum adoleuerint , volentes nolentes portare debeant : ergo.

Quartum sumunt ex exemplis sanctorum Virorum , qui diu Baptisma distulerunt : immo et ex ipsius Institutoris Christi Domini , qui anno tricesimo vitae suae baptizatus est.

Quintum : si paruuli baptizandi sunt ; igitur saltem dum ad iustam aetatem peruenerint , non interrogantur , an in Religione Christiana

(13) Dist. vi. §. 2.

(14) Lib. de Bapt. cap. 18.

(15) In fine Comment. in Matth.

(16) In Orat. in S. Lauac.

tiana , quae nullum inuitum cogit , permanere velint ? Quare saltem non differatur eorum Baptisma vsque ad octauum diem ?

Facere contra secundam propositionem has argumentationes Theologis nobis contradicentibus visum est. Prima : ex Scripturis colligitur gemina natiuitas , seu generatio carnalis : vna quidem in vtero , quae ipsamet conceptio est , de qua Lucae ii. dicitur , » quod in ea » natum est , de Spiritu Sancto est : « altera ex vtero , qua videlicet foras prodit quicumque gignitur ; de qua dicitur ibidem , » quod nascetur ex te Sanctum : « paruuli igitur quum iam nati in matris vtero sint , etsi nondum sint ex vtero nati , renasci , et regenerari Baptismate poterunt .

Secunda : ex Apostolo ad Rom. v. efficacius est donum Christi ad salutem , quam peccatum Adae ad damnationem : sed pueri in materno vtero clausi damnantur propter Adae peccatum : ergo.

Tertia : exorta dubitatione , an mulier validum inierit matrimonium ob impedimentum frigiditatis , obstetrices (17) inspicere debent foeminam : id quod et faciendum est , si sit suspicio an grauida mulier sit : (18) potiori ergo titulo pro Baptismo cura eiusmodi erit adplicanda .

Quarta : sat est ad quodlibet Sacramentum perficiendum si adsit materia , forma , et intentio ; quae tria in casu de quo disputatur , habentur .

Quinta : instante partu vterus pariturae incipit aperiri ; cuius insuper ostium beneficio cuiusdam instrumenti a recentioribus Chirurgis inuentum potest ita dilatari vt manus etiam intromitti queat : at tunc potest obstetrix tenuem spongiolam aqua grauidam comprimere et paruulum latitantem abluere : vel si tanta non est oris vteri capacitas vt manus intromitti queat , saltem admoto clisteridio aut tenui fistula , tanta intus instillari poterit aquae copia , quanta lotioni faciendae sufficiat : ergo .

Sexta : sanctificatos in vtero Hieremiam , Ioannem Baptistam , ac Deipatam scimus , nullo accedente ecclesiastico ministerio , nullius beneficio Sacramenti . Baptizatum etiam in vtero , et antea coelo quam terris . natum Sanctum Aloysium Gonzagam narrat eiusdem acta : ergo .

Et contra tertiam adsertionem opponuntur nonnulla . Scilicet : vt ex Actor. cap. v. habetur , magis oportet obedire Deo quam homini .

Tom. IIII.

Pp

ni

(17) Ex cap. Fraternitatis. (18) Ex L. Temporibus, ff. de inspect. vent.

nibus: arqui Deus iubet vt omnes omnino baptizentur: ergo omnes pueri etiamsi repugnent parentes, baptizari possunt. Deinde: apud Lucam cap. xiv. dicit Dominus seruo, »compelle intrare vt impleatur domus mea: possunt ergo infideles ad Baptismum compelli.«

Praeterea: eadem est ratio Baptismatis et Circumcisionis: sed Machabaei reluctantibus et iniuritis parentibus, eorumdem filios in finibus Israel repertos circumciderunt: ergo.

Rursus: vnusquisque potest proximum suum ab iniuria vindicare: sed filii infidelium iniuriam a suis parentibus patiuntur, dum eorum Baptismati resistunt: ergo. Et quidem si liceret pueros parentum cura eripere si occidere eos vellent, aut ad furtum, aliaue facinora impellere; nec non licebit ab eorum cura eripere, dum illos occidere volunt spiritualiter? Certe tunc iure naturae parentes abutuntur.

Insuper: haud violatur ius naturae si a parentibus puer subtrahatur et baptizetur; maxime si ipse velit: quin et potior est ratio diuini iuris, quam iuris gentium: si igitur iure gentium, titulo seruitutis baptizari non violato illo iure possent, potius vi iuris diuini.

Ad haec: Sisebutus Hispaniarum Rex, vt Baronius testatur, (19) Iudaeos vi ad Baptismum coegit: quod nedum non improbauit Conc. Tolet. iv. sed summis laudibus celebravit; praecepitque, vt Iudaei, qui Fidem christianam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur: ergo. Quod argumentum vrgeri aptissime posset ex lege iii. Wisigothorum; (20) ex Statuto Regis Chinillani in Canone iii. Concilii iv. Toletani relato; ex Caroli Magni mandatis, Chilperici item et Degoberti, a Launoio memoratorum; demumque ex quadam S. Francisci Xaverii Epistola ad Franciscum Henricum.

Sed ad omnia haec argumenta eneruanda properamus. Primum itaque primae classis sic soluitur: Verba in argumento relata ad solos adultos spectare ex eo euincitur quod ad eos ab infidelitate ad Fidem conuertendos Christus suos Apostolos in varias tunc orbis regiones mittebat; ad gentes scilicet idololatrias, quae ante Baptismum et docendae erant, et Fidem concipere debebant. Quin et dici potest: infantes etiam per Ecclesiam ac per suos susceptores credere, per quos etiam interrogatur, et suam Fidem profitemur. Ita respondet S. Thomas. (21)

Ad secundum dicendum: etiam dato id adseruum a Tertulliano, Hi-

(19) Ad an. DCXIV. (20) Lib. XII. tit. 3. (21) III. Part. q. LXVIII. art. 9. ad 3.

Hieronymo, ac Nazianzeno fuisse, haud inde sequi irritum nullumque Baptisma paruulis datum censuisse: sed id tantum; existimasse eos expedire, vt in adolescentiam, nisi ramen vigeret necessitas, differretur. Atque hoc fuisse illorum Concilium probabilius nos superius inuimus: quod Ecclesia non probauit. Hieronymum excipimus, quem de infidelibus adultis loqui intelligimus ex ipso verborum contextu. Aliam responsonem dabunt Theologi, qui Tertullianum et Nazianzenum non ita censuisse opinentur.

Tertii solutio est ex S. Thoma: ad suscipiendum Baptismum requiri intentionem, siue propriam, siue alienam: hac paruuli illum suscipere, nempe intentione eorum a quibus adferuntur, et Ecclesiae eorum matris. Neque iniquum praeterea est insciis et ratione destitutis iugum imponere, quod quum sui compotes facti sint, portare teneantur. Huiusmodi est Baptisma post promulgatum Euangelium omni homini: vnde nulla iniquitas in eo est, quod eidem adhuc puero imponatur.

Ad quartum dicimus, inepte nimis Christi Domini aliorum etiam exemplum obici: »Christo enim, vt loquitur Gregorius Nazianzenus, »nec quicquam periculi metuendum erat Baptismum pro»roganti: quippe qui Passionis quoque suae arbiter esset, quemad»modum et Natiuitatis. Tibi autem non leue periculum imminet, si »hinc corruptioni soli genitus, nec incorruptibilitate indutus excess»seris.« Alii autem causas habere quasdam tamdiu Sacramentum summopere necessarium differendi; quibusdam scilicet in causa fuit, quoniam vtilem Baptismi dilationem iudicauerunt, vt Tertullianus tradit; (22) nonnullis voluptuosa vita antea: timor etiam ne paruulis ab Ecclesia diuisis sub Paganorum aut Haereticorum tyrannide Sacramentum adficeretur iniuria. Aliis aliae.

Vltimo sic occurrimus: interrogandos non esse, qui ad aetatem adultam peruenerunt; quia nec olim interrogabantur circumcisi octaua die; quia per Sacramentum regenerationis Ecclesiae nati, non sunt iuris proprii; quia eorum vtilitas postulat, vt in christiana Religione permaneant: nec in octauum diem differendus est Baptismus, etsi data die octauo Circumcisio fuerit: haec enim vmbra Baptismi fuit, quae superueniente veritate cessauit, vt aiebat Cyprianus. (23) Et licet negemus fuisse quosdam ad vsque diem octauum, et vltimus Baptisma protrahentes; horum consuetudinem sequi non tenemus,

pp 2

quae

(22) Lib. de Bapt. cap. 18. (23) Epist. IIX.

quae priuata est; eique propterea praeferenda consuetudo vniuersalis, et ab Ecclesia comprobata.

Quae in primae classis secundo loco producit argumentatio nauatorum effugium est ab Augustino praetisum et in antecessu occupatum, vbi scribit: (24) »quod si quis dicat, iam natum esse hominem etiam quum adhuc est in vtero matris, quia dictum est de »praegnantē virgine Dei matre, quod in ea natum est, de Spiritu »Sancto est; atque ita huic primae natiuitati, quae in vtero facta »est, succedere secundam natiuitatem, dum quis baptizatur in vtero; »caueat ne accipiti loquutione decipiatur.« Quia tametsi ex Scholae formula conceptio dici possit natiuitas; non tamen ex familiari loquendi vsu in Sacris etiam Litteris vsurato, conceptio natiuitas dici potest. Tum quia si ita diceretur, homo ex vtero natus dicens esset renatus ac regeneratus; ob duplicem illam natiuitatem, vnam nempe in vtero, ex vtero aliam: vnde dum solito more esset baptizatus, postquam scilicet ex vtero natus est, non renatus, vel de nouo natus, sed tertio natus dicens foret. Tum etiam ex Scripturarum phrasi homines concepti dumtaxat dicuntur non nati; vt de Iacob et Esau in Rebecka vtero iam conceptis dicitur ad Roman. ix: »quum nondum nati fuissent,« cet. Christus itaque familiarem modum vsurpauit dicens, »nisi quis renatus fuerit,« cet.; atque conceptionem pro natiuitate non computauit. Quo etiam sensu accipienda et ea verba sunt, »quod in ea natum est,« maxime quum graeca phrasis ambigua et anceps sit.

Ad secundum neganda est illatio: quod enim pueri quum adhuc in vtero matris sunt, ordinario remedio Baptismi sanctificari nequeant, non est ex defectu efficaciae in dono Christi; sed ex ipsorum defectu qui capaces Baptismi non sunt: non enim subiiciuntur actioni ministrum a quo adplicari debet, nec humanae Reipublicae ciues sunt; quum nondum in lucem prodierint. Sumta est solutio ex S. Thoma. (25)

Tertium in obiectentes retorquetur ac simul diluitur: quia matrimonium dissoluitur per impedimentum frigiditatis, praecipit Ecclesia, vt dubio suborto obstetrices vxorem inspiciant: at dum mulier in partu laborat, non praecipit vt obstetrices aut medici interrogentur, an baptizari infans possit; sed ne baptizetur iubet, nisi caput, aut saltem membrum aliud emisserit: censet ergo infantem illum subiectum Baptismi non esse.

Ad

(24) In Epist. ad Dard. 57: (25) III. Part. q. 68, art. 2. ad 1.

Ad quartum responderetur: tria quae ibi adsignantur requiri ad Sacramentum perficiendum; sed praesupponendam esse subiecti capacitatem.

In quinto soluendo pudet immorari. Relinquimus quidem medicis et chirurgis, necnon et recentioribus Theologis iudicandum de his, quae in argumentatione sunt producta: satius esse existimamus negare posse foetum in vtero etiam aperto, vel manu, vel clisterio, aut fistula, sic ablui, vt Baptisma illi conferatur: quemadmodum nec conferri potest homini sacco coriaceo inuoluto. Quid autem si et posse ablui fateamur? Ablueretur inquam, quum nondum in foro versaretur, et notitia Ecclesiae; quum dignosci non posset an esset mortuus, vel viuens, an homo vel monstrum. Sed extra quaestionem nos esse a Recentioribus ductos videmus: qui de pueris in matris vtero prorsus inclusis consulto disputabamus.

Sextum sic soluitur: quum Deus hominem quocumque in statu versetur probe norit; et virtutem suam in eum exercere possit, nihil mirum si in omni statu eum sanctificare queat: at quum Ecclesia non ita hominem in quocumque statu nouit; nec quocumque perinde in statu baptizare potest. Neque Ludouicus Gonzaga, totus, vt fingitur, in vtero oclusus baptizatus est; sed magna sui corporis parte extra vterum prodita, vt ait Vigilius Ceparius, eius vitae diligentissimus Scriptor.

Ad primum tertiae classis argumentum dicimus: velle ac praecipere Deum omnes baptizari, seruato tamen, non violato naturae ordine, qui exigit in adultis eorum adsensum, in paruulis vnus vel alterius parentis consensionem: vnde qui vix non infert parentibus, pueros illis subtrahendo, non transgreditur, sed implet potius Dei praecipitum.

Ad secundum respondemus: eatenus Gentiles compelli ad Fidem, quatenus ad Euangelii praedicationem ex nolentibus volentes fiunt; ea gratia accedente, quae a nullo duro corde respuitur; persistente tamen liberi arbitrii facultate et optione.

Tertii solutio est: pueros a Machabaeis in finibus Israel circumcisos fuisse filios Iudaeorum, vt obseruarunt nonnulli Sacri Interpretes, quos parentes vel mortis timore, vel apostasia a lege non circumciderunt. Hos circumcidere iussit Matathias, Israëlitae ad pristinam reuocando instituta. Quod si ita ille se gessisset erga Gentilium filios iusto bello manu captis, iuste se gessisset: ast nihil eius exemplum aduersus nostram adsertionem argueret.

Quar-

Quartum sic soluitur : potest quisque vindicare proximum suum ab iniuria quam patitur contra legem naturalem, non vero quam patitur contra legem supernaturalem, supposita Fide : non enim haec naturam destruit, sed firmat : hinc si parentes vellent corporalem mortem filiis inferre, possent hi ab eorum cura vi eripi ; non sic autem dum contra spiritualem vitam attentant. Et quidem abuterentur in primo naturae iure aduersus debitum naturalis iustitiae; quemadmodum etiam eo abuterentur, dum filios ad furtum, aliaue facinora vi cogere vellent : at in secundo peccant aduersus ius supernaturale, in quo nulli hominum subiiciuntur ; adeoque ab homine nequeant expollari.

Ad quintum dicendum : puerum quum ad vsum rationis peruenit, in iis quae pertinent ad ius naturale ac diuinum esse suae potestatis, ideoque non est penes patriam potestatem illius Baptismum impedire, si vellit.

Sextum sic erit solutum : Sisebuti factum reprobatur in eodem Canone ; laudetur licet illius pro religione zelus in eo, aliisque aduersus Iudaeos Statutis. Wisogothorum praeterea lex praecipit, vt Iudaei qui noluerint poenam exilii subire, promittentes se potius Baptismum recepturos, decaluati, susceptisque centum flagellis, statuta poena mulctentur, si aut se baptizari distulerint, aut filios suos vel famulos nullo modo ad Sacerdotem baptizandos remiserint, cet.: quod longe diuersum est ab eo quod obicientes contendunt. Idem de Carolo Magno adserendum: ab eo siquidem Saxones rebellarant, iterumque in ditionem redacti baptizati cum vxoribus et infantibus sunt. Sanctus autem Franciscus Xauerius Franciscum Hentricum laudat, quod baptizaret Paganorum infantes morti proximos, et a parentibus derelictos ; non quod baptizaret eos inuitis et repugnantibus parentibus.

CAPVT X.

Baptismatis necessitas constituitur : eiusdem effectus designantur.

Baptismus omnibus omnino hominibus necessarius est necessitate medii : adultis et necessitate praeepti.

Hanc necessitatem supplet in adultis Baptismi votum ; in his et paruulis etiam supplet Martyrium.

Praeter remissionem omnium peccatorum omnisque reatus poenae confert Baptismus sanctificantem gratiam ac virtutes ei adnexas.

Integrum hunc Baptismi effectum operatur Martyrium : votum autem Baptismi non remittit totam temporalem poenam.

Probatur primae propositionis veritas quoad vtramque suam partem : illud certe necessarium necessitate medii omnibus est, sine quo nemo vnus in regnum Dei intrare potest : eiusmodi est Baptismus : ergo. Et quidem ita expressum legitur in Scripturis ; vbi Ioannis iii. ait Dominus : » nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei. « Et Paullus ad Titum iii. scribit : » saluos nos fecit per lauacrum regenerationis et renouationis Spiritus Sancti. «

Praeterea : id quouis saeculo Ecclesia credidit, neminem scilicet posse sine Baptismo saluari : inde concludens, paruulos qui sine Baptismo moriuntur, vitam aeternam non consequi. Cyprianus enim (1) nomine Concilii Carthaginensis Fido iubet, ne ad paruulum baptizandum octauum diem expectet ; quod periculum sit, ne si antea moriatur, in aeternum pereat. Tota insuper Ecclesia damnauit saeculo quinto Pelagianos, quod contenderent, infantes sine Baptismo morientes vitam consequi aeternam, vt in libro de Haeresibus demon-

trat Augustinus. (2) Tandemque quouis saeculo praecepit, vt infantibus in vitae periculo constitutis Baptisma conferretur, adultisque omnibus, qui aut voce, aut signo, aut testibus petissent; vt scribit ipse Augustinus ad Honoratum. (3) Hinc Tridentinum Concilium (vt breuitatis causa praetermittamus Palestinum seu Diospolitatum, et iv. Carthaginense) ait: (4) »si quis dixerit Baptismum liberum esse, hoc est, non necessarium ad salutem, anathema sit.«

Ex quibus arguitur quoque Baptismatis necessitas pro adultis praecpta; quum a Christo Domino, dicente Apostolis suis Matth. ultimo: »euntes docete, baptizantes eos,« cet. tum ab Ecclesia repetitis Constitutionibus atque Decretis: adeo vt post sufficientem Euangelii promulgationem, praeccepto suscipiendi Baptismatis subiectos omnes adultos esse indubitata res sit.

Hanc autem necessitatem supplere in adultis Baptismi vorum demonstratur ex Scripturis, vbi legitur: »omnis qui credit in illum, non confunderur:« ad Rom. x. Et: »cor contritum et humiliatum Deus non despicias:« Psal. i. aliaque his similia.

Demonstratur et ex Patrum auctoritate. Ambrosius enim inquit: (5) »audio vos dolere, quod non acceperit Sacramentum Baptismatis. Dicite mihi, quid aliud in nobis est, nisi voluntas, nisi petitio? . . . . Non habet ergo gratiam quam desideravit? Non habet quam poposcit? Certe quia poposcit, accepit.« Et Augustinus: (6) »sine visibili Sacramento, ait, impleri inuisibiliter, quae ad Roman. x. inquit Apostolus: corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, quando mysterium Baptismi non contemptus Religionis, seu articulus necessitatis excludit.«

Demonstratur et ex Tridentini Definitionibus: postquam siquidem iustificationem describit, dicens: (7) »quod sit translatio ab eo statu, in qua homo nascitur filius primi Adae, in statum gratiae et adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Iesum Christum Salvatore nostrum:« addit: »quae quidem translatio post Euangelium promulgatum sine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non potest, sicut scriptum est, nisi quis renatus,« cet.

Supplere autem eandem et in paruulis, et in adultis necessitatem Martyrium docent Scripturae Matth. x. vbi dicitur: »qui me

(2) Haer. 88.
(3) Epist. 180.
(4) Sess. 7. Can. 5.

(5) In Orat. de obitu Valentin.
(6) Lib. 6. de Bapt. cap. 22.
(7) Sess. 6. cap. 4.

»confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo.« Et cap. xvi: »qui perdidit animam suam propter me, inueniet eam.« Docet et Veterum Traditio. Scribit enim Cyprianus: (8) »sciant, Cathecumenos nec priuari Baptismi Sacramento, utpote qui baptizantur gloriosissimo et maximo sanguinis martyrio, de quo et Dominus dicebat habere se aliud Baptisma baptizari.« Cyrillus Hierosolymitanus haec habet: (9) »redimens terram Saluator per crucem, et in latere vulneratus sanguinem et aquam emisit, vt alii quidem tempore in aqua baptizarentur; alii vero tempore persecutionis in propriis sanguinibus.« Habet similia Augustinus passim. (10)

Docet et ipsa ratio qua vtitur S. Thomas: (11) nam Apostolus ad Rom. vi. dicit: »quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. Qui igitur pro Christo sanguinem fundunt, quum non figura tantum, sed re et veritate Christi mortem referant, baptizati dicendi sunt.« Quae omnia tenent absdubio de infantibus pro Christo necatis; utpote proprio sanguiae baptizatis: quapropter Bethlehemicos infantes tanquam Martyres Ecclesia perpetuo venerata est.

Ad effectus per Baptismum productos, quod quidem tertio loco constituimus, has habemus probationes. Principio: remitti Baptismate peccati culpam Scriptura testatur dicens Actor. ii: »baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem peccatorum.« Et ad Ephes. v. Christus per Baptismum Ecclesiam mundare dicitur »mundans, scilicet, eam lauacro aquae in verbo vitae:« qui insuper effectus apud Ezechielem cap. xxxvi. praedictus his verbis fuerat: »effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.«

Testatur deinde Traditio. Tertullianus enim, alique antiqui Patres, hoc Ioannis inter et Christi Baptisma discrimen constituerunt: quod hoc, non illud, peccata deleret. Augustinus vbi sic loquitur: (12) »omnia prorsus delicta delet sanctum Baptisma; originalia et propria, dicta, facta, cogitata, cognita, incognita, omnia dimittuntur.« Eidem subscripsit Hieronymus dicens: (13) »omnia scorta,

Tom. IIII.

Q1

»ta,

(8) Epist. lxxvii. ad Iubanian. (11) III. Part. quaest. lxxv. art. 12.
(9) Cathec. 8. (12) Lib. 3. de Symb. ad Cathec.
(10) Lib. iv. de Bapt. sup. laudat. cap. 10.
Epist. 108. aliisque in locis. (13) Epist. 83. ad Oceanum.

»ta, et publicae colluuiis sordes, impietas in Deum, partitidum,
 »et incestus in parentes, atque in extraordinarias voluptates vtriusque
 »sexus mutata natura, Christi fonte purgantur.« Quam denique Tra-
 »ditionem atque antiquam Fidem Patres Tridentini hoc munere De-
 »creto: (14) »si quis per Iesu Christi Domini nostri gratiam, quae
 »in Baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut
 »etiam adserit non tolli totum id, quod veram et propriam peccati
 »rationem habet, sed illud tantum radi aut non impurari, ana-
 »thema sit.«

Accedit ratio S. Thomae, (15) nempe: per Baptismum moritur
 homo vetustati peccati, et incipit viuere nouitati vitae, ex Apost. ad
 Rom. vi: »ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, vi-
 »uentes autem Deo, in Christo Iesu Domino nostro:« ergo nihil per-
 tinens ad vetustatem vitae, cui homo moritur in Baptismo, remanet
 in regenerato: at peccata omnia ad vetustatem vitae pertinent: om-
 nia igitur peccata in Baptismo non mere raduntur, reguntur, aut
 non impurantur, sed vere moriuntur.

Deinde: remitti per Baptismum simul cum omni culpa omnem
 etiam reatum poenae, nedum aeternae, sed etiam temporalis, con-
 stat primo ex eo quod Patres docuerint, eum qui mox a recepto Bap-
 tismate moritur, nullius poenae in altera vita persoluendae debitorem
 esse: ait enim Augustinus: (16) »si continuo (post Baptismum)
 »consequatur ex hac vita migratio, non est omnino quod obnoxium
 »hominem teneat, solutis omnibus quae tenebant.«

Constat quoque ex ratione quam S. Thomas profert: (17) nam
 omni baptizato Christi Passio communicatur ad remedium, ac si ipse
 cum Christo passus esset et mortuus, ex illo ad Rom. vi: »si autem
 »mortui sumus cum Christo:« sed Christi Passio, nisi obex ponatur,
 nedum sufficiens, sed efficax etiam est remedium pro omni culpa et
 poena: ergo qui baptizantur in Christo liberantur ab omni reatu cul-
 pae et poenae.

Hinc Ecclesia sancitum voluit in Concilio Florentino: (18) »Sa-
 »cramenti (Baptismi) effectus est remissio omnis culpae originalis, et
 »actualis, omnis quoque poenae.« Quod confirmavit Tridentinum di-
 »cens: (19) »quod in renatis nihil est prorsus, quod eos ab ingressu
 »coelii remoretur.«

(14) Sess. v. Can. 6.

(15) III. Part. q. lxxix. art. 2.

(16) Lib. 2. de peccat. merit. cap. 28

(17) III. Part. q. lxxix. art. 2.

(18) In Decret. vniuersis.

(19) Sess. 5. Can. 5.

Quod autem praeter remissionem peccatorum Baptismus gratiam
 sanctificantem seu habitualement conferat, ex his abunde euincitur quae
 de Sacramentorum effectibus diximus supra; vbi Concilii Tridentini
 Decretum produximus. Euincitur praeterea ex Scripturis. Scribit enim
 Paullus 1. ad Corinth. 6: »sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed
 »iustificati estis.« Et ad Galat. iii: »omnes enim filii Dei estis per
 »Fidem, quae est in Christo Iesu. Quicumque enim in Christo bap-
 »tizati estis, Christum induistis.« Seu quod in idem redit, facti es-
 tis quod Christus est; ille natura Dei filius, vos per adoptionis gra-
 tiam filii Dei facti estis.

Euincitur etiam ex hac S. Thomae ratione: (20) homo per Bap-
 tismum incorporatur Christo, eiusque membrum fit: sed a Christo
 capite in omnia eius membra gratiae et virtutum plenitudo deriuatur,
 secundum illud Ioan. 1: »de plenitudine eius nos omnes accepimus, et
 »gratiam pro gratia:« ergo.

Gratia tamen quam Baptismus producit, non nisi saeculo xii. de-
 sinente, habitus nomine explicari coepit: nempe illorum habitum
 primum omnium meminit Innocentius III. qui e viuis excessit ann.
 1216, (21) ex quo in Scholis illud idem nomen ad gratiam desig-
 nandam emanauit. Siue autem habitus nomine illa vocetur, siue gra-
 tiae vocabulum retineatur, eiusmodi sane est vt hominem regeneret,
 illuminet, eique coelorum ianuam aperiat; vt ex Scripturae testimo-
 niis et Patrum dictis, quorum non semel mentionem fecimus, constat.

Quarta demum propositio in hunc modum ex Scriptura probat-
 ur: Martyrium a caritate, quum intensiue, tum extensiue perfec-
 ta, oritur, secundum illud Ioannis xv: »maiores hac dilectionem
 »nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis:« atqui
 caritas, et intensiue et extensiue perfecta, non culpam tantum
 abstergit, sed et omnino dimittit debitam sceleris poenam: ergo.

Deinde probatur ex antiqua Ecclesiae disciplina: haec enim do-
 cet, nullas vniquam fuisse suas preces, nullum oblatum sacrificium
 pro iis, qui martyrio occubuerant: quin Augustino aiente, »iniui-
 »riam facit Martyri, qui orat pro Martyre:« persuassum ergo an-
 tiquae Ecclesiae fuit martyrio culpam et totam poenam peccato
 debitam remitti.

Verum per Baptismatis votum seu desiderium remitti etiam pec-
 cati culpam constat ex auctoritate Concilii Tridentini, vbi dicit: (22)

Qq 2

»do-

(20) In cap. *Maiores*. (21) Serm. 17. de verb. Dñi. (22) Ses. 24. cap. 4.

» docet praeterea (Sacra Synodus) etsi contritionem hanc aliquando
 » caritate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare
 » priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus
 » reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in il-
 » la includitur, non esse adscribendam. «

Constat deinde ex Bulla Pii Papae V. a quo proscripita haec pro-
 positio fuit, inter eas quae Michaëli Baio adscribuntur num. xxxi:
 » caritas perfecta quae est ex corde puro, et conscientia bona, et
 » Fide non ficta, in Cathecumenis et poenitentibus potest esse sine
 » remissione peccatorum. «

Haud tamen dimitti per Baptismi votum Cathecumeno iustifica-
 tio totam poenam peccato debitam, suadent Scripturarum sententiae,
 quibus perenti, ut oportet, promittitur salus; sic enim eis promittitur,
 ut onus persoluedi temporalem poenam peccato quoad culpam di-
 missio debitam indicent: suadet insuper Ecclesiae praxis: Ecclesia si-
 quidem pro Cathecumenis antequam ad Baptismum peruenissent, fa-
 to functis, antiquitus orabat; ac pro eorum requie Deo sacrificium
 offerebat.

Suadet ratio: nam Deus id tantum supplere praesumendus est,
 quod simpliciter et absolute ad salutem est necessarium: at totius poe-
 nae temporalis remissionem non esse eiusmodi nemo nescit: non ni-
 hil ergo poenae in altera vita Cathecumenis subeundum superest.

APPENDIX.

¶ Equid autem de Baptismate ficte suscepto erit adserendum? Pro-
 ducere et illud remissionem peccatorum, ubi fictio recesserit? Vti-
 que. Nam hoc nos Augustinus docuit, scribens: (23) » tunc inci-
 » pit valere idem Baptismus ad dimittenda peccata, quum ad Eccle-
 » siae pacem venerint (Haeretici aut Schismatici); non ut iam ad-
 » missa non retineantur, neque ut ille Baptismus, quasi alienus, aut
 » alius improbetur, ut alter tradatur; sed ut idem ipse, qui propter
 » discordiam foris operabatur mortem, propter pacem intus opera-
 » tur salutem. « Quibus profecto verbis duo Augustinus docuit: nempe
 et datum in haeresi aut schismate Baptismum reuoluisere, seu ef-
 fectum in iis producere, qui ad vnitatem redeunt: et illam Sacra-
 menti reuoluiscentiam paci esse adscribendam; pacis nomine intel-
 lecta, non mera haereseos aut schismaticis eteratione, sed caritate ex
 qua

(23) Lib. 111. de Bapt. cont. Donat. cap. 13.

qua eteratio illa oritur, et quae ad quodlibet mortale peccatum adfec-
 tum excludit.

Peccata quidem quae ipsius receptionem praecesserint: neutiquam
 ea quae subsequuta sunt, ut et ipsa fictio seu simulatio dispositionis:
 alloquin Poenitentiae Sacramentum non esset post Baptismum lapsis
 necessitate medii ad salutem necessarium: lapsi quippe in quibus
 propter fictionem vim non habuissent Baptismus, nullo alio indigerent
 remedio, quam ut fictionem independentem ab absolutionis sacramen-
 talis voto deponerent: quod nullus adfirmare audebit. Sed de his ab-
 unde Iueninus, (24) ut et de obiectionibus in contrarium productis.

Praetermissimus consulto de altero Baptismatis effectu. Characteris
 nempe impressione instituere quaestionem; ne ea quae superius di-
 cebamus, quasi actum agentes, denuo diceremus. Ex his itaque, quae
 de Sacramentis generatim scribentes, quaesita inuentaque sunt, po-
 terit quis argumentorum instruere aciem, qua Dogma catholicum fir-
 met, et aduersariorum conatus frangat. Id et poterit etiam ex his, quae
 de non iterando Haeticorum Baptismate longe lateque diximus
 Patrum Traditione, ac Ecclesiae constanti vsu ducti. Nam facere
 omnia illa ad hanc rem quisque facile percipit.

CAPVT XI.

*Multiplex Haeticorum error refertur. Argumenta
 solvuntur.*

Primum quidem circa Baptismatis necessitatem multipliciter anti-
 quitus et proximioribus saeculis erratum est. Manichaei siquidem
 negarunt perfracte Baptismum aquae necessarium esse necessitate prae-
 cepti diuini: quippe qui aquam a Diabolo creatam fuisse contende-
 rent, teste Augustino. (1) Posthac docuere Pelagiani opus Baptisma-
 te non esse, ut quis vitam consequeretur aeternam: licet ad regni coe-
 lestis adsequitionem necessarium esse censerent, ipso Augustino ad-
 notante. (2) Waldensibus quoque inutile visum Baptisma fuit; prae-
 dicarunt nimirum nullum ex eo fructum, aut adultos, aut paruulos
 colligere, ut Ermengaldus scribebat. (3) Waldensibus subscripsere
 Wi-

(24) In Comment. Hist. Dogmat. dissert. 11. de Bapt. cap. 5.

(2) Haer. LXXXVIII.

(1) Lib. de Haer. cap. 96.

(3) In suo contra Wald. Opere, tom. iv. Bibliot. PP.